

L'ART A LA CASA AL SEGLE XV

Entre nosaltres s'ha estudiat a pleret l'afició y protecció d'alguns dels nostres reys a les arts belles. Especialment el rey Joàn «aymador de la gentilesa», y el bon rey Martí, «l'Humà», han estat estudiats ab amor baix aytal aspecte. No solament pels inventaris y altres documents dels nostres sobirans, hem conegut l'estat brillantíssim de les nostres arts belles més o menys autòctones o més o menys importades: car hem vist difundides les obres d'art per mitjà dels grans senyors o sia per tota la noblesa, estament molt poderós aleshores per sa influència, anc que pot ésser no tant per sa cultura y sos cabals, com ho eren també per aquests conceptes els magnats de l'Església y les Ordres relligioses.

No és estrany, donchs, que dins els inventaris de tots aquexos poderosos hi hagin constataades les mostres de llur opulència, com ací mateix en donarem alguns exemples. Aleshores, com sempre, el bon tó, al menys, obligava al arranjamant de les cambres y al habillament de les gents que més sobressortien, ab les millors produccions dels artífex y ab els induments més luxosos. Quan hem trobat en inventaris d'homes de lletres, d'un savi en drets, d'un versayre glosador, d'un notari, metge o filosof, obres d'art entre mitj de sos llibres, mobles y atuells, ja hi hem vist, en ell, un aymant de la bellesa artística, a qui tal vegada li costà greus sacrificis l'adquisició de les matexes. Emperò, molt més d'admirar encara, és veure tantes y tantes obres d'art en mans dels burgesos nostres, mercaders y gents d'ofici, lo qual, de voler estudiar detingudament l'estat cultural dels interessantíssims segles, XIV, XV y XVI, o simplement l'afer de la difusió de les arts belles, dins de la nostra terra, s presta a una sèrie de constatacions que podrien resultar de profitosa ensenyança y de manifesta curiositat. Emperò, no és aquest avuy'l meu propòsit, si bé bo seria que algú o altre intentés, ab l'amplitut convenient, aytal obra d'evidenciar la popularisació domèstica de les obres d'art durant els segles gòtics, ja que tant s'ha escrit del luxe y del amor al art dels antichs reys, prínceps y magnats de la nostra y altres terres.

Veus aquí ara la meva petita tasca d'avuy, reduida a aportar materials pera qui vulla demostrar el cert enlayrament de cultura artística de la classe mitja d'aquells temps que signifiquen les dades que he espiolat en una sèrie d'inventaris inèdits del segle XV del Arxiu de protocols notariais de Barcelona. Ja sé que'm direu que al cap i a la fi lo que és d'admirar en aquella època és el bon gust y l'inventiva de llurs

artistes, car les gents adquiririen els objectes que necessitaven, y en pau: y que lo que hi ha és que, així com des del segon quart del segle XIX fins ara, no han creat rès els artistes, y per lo tant sóis s'han pogut posseir produccions anodines, estrafalaries o simiesques, ab el nom d'art nou, dins de qual mal gust s'han format les darreres generacions, aleshores els servien els artifex ses originals produccions fetes ab amor, saviesa y art. Mes a n'aquest punt d'evir, ab certa aparença de realitat, pot objectarshi que en tots temps hi ha hagut gent de gust pera escullir entre lo exquisit, mitjaner y dolent; y que així com es pogueren aprovisionarse'ls compradors entre'ls objectes sumptuaris que ab preus més assequibles aquí es laboraven, car tots els bells oficis ja hi florien mercès a expertes mans de casa o de constructors forasters ací establerts, es veu que tenien no poca cura en possehir obres d'art flamenques, franceses, alemanyes, italianes y fins castellanés. Les llistes dels objectes inventariats y mercadejats de l'època floreixent dins la qual es mou el present treball, y la permanència a Catalunya y principalment a Barcelona de molts artistes d'aquells pahissos, constitueix una prova palpable d'aytal afirmació.

A més, s'ha de tenir en compte que'ls artistes forasters foren els qui'ns introduhiren les novelles formes, els nous procediments, car si bé un Jacomart Baçó a Valencia, o un Dalmau a Catalunya, s'arriscaren cap a la moderna pintura, ja se sab que anaren a Italia y a Flandes, respectivament, a admirar y aprendre'l nou art en les obres dels grans artistes italians y flamenchs, el cap quals últims, el colós Joàn Wan-Eyck, havia ja estat y introduhit sa obra meravellosa a Espanya ab son viatge a ella al 1428, després de son conegut afer casamentar a Portugal. Tots sabem també la novetat pictòrica que'ns aportaren dos grans artistes forasters, els cordobesos Bermejo y Alfonso. La moda donchs, que sempre ha estat tirana, influí sens dubte en l'afició que les nostres gents tingueren a les més riques obres d'art que aleshores s'estengueren per la nostra terra, en la qual es van popularisar extraordinariament les produccions flamenques, y molt especialment els tapiços que desde Flandes invadiren tota l'Europa, passant per París y Borgonya.

Ha dit en Mâle que'ls pintors dels segles XIII y XIV tingueren molt en compte la figuració dels assumptes del Antich Testament al costat dels del Nou pera la complerta ensenyança relligiosa del poble, lo qual no succehí en els temps posteriors; y aquí'ns trobem ab que, ab tot y l'invasió del Renaxement, manifesta en varis assumptes de draps de pincell d'aquexos inventaris, les figuracions del Vell y del Antich Testaments les vejem alternades, malgrat es tracti de documents de la segona meytat del segle XV. Y és que la tradició, entre nosaltres, ha resistit més que en altres pahissos. Per això en els començos del segle XVI encara fèyem gòtich.

Y ara anem ja al gra.

PINTURES, TAPIÇOS, MOBLES

Del volum d'inventaris del notari de Barcelona, Bartomeu Costa, anys 1455-67:

«Un oratori de la passió petit en march soberc.»

(Del In. d'en Pere Gili, pbre).

«Un retaula de Sent Christophol sotil.»

«Un retaula de nostra dona qui sta cubert ab una touellola.»

«Un oratori fumat.»

(Del In. de na Angelina, Vda. de Esteve Giberga, perayre).

«Hun oratori de nostra dona ab lo Jesus Infant ab lo mantell.»

(Del In. d'en Rafel Farigola, cirurgià de B.^a).

«Un drap de pinzell on es pintada la Verge Maria tenint lo seu Precios e car fill nostre senyor als brassos e les ymatges dels sants Cosma e Damia.»

(Del In. de na Eularia Vda. d'en Todorni Condo, mercader de B.^a).

«Hun retaula de la passio de pocha valua.»

«Un retaula nou.»

«Un cortinatge negre ço es .v. pessas pintades de ymatges de brots de pocha valua ab son bastiment.»

«Dos stogs pintats de paret.»

(Del In. d'en Francesch Paga alies Baster hostaler).

«Hun drap de pinzell en lo qual es la natiuitat de nostre senyor de poca valor.»

«Hun drap de pinzell nou de la istoria de la Magdalena.»

«Hun retaulet de fust ab la ymatge de la Pietat e la ymatge de nostra dona de puix.»

«Un drap de pinzell vell e squinsat e fumat.»

(Del In. d'en Joan Romey mestre d'axa).

«Hun drap de pinzell sotil.»

«Hun stoig de tres cases pintat.»

«Hun paper pintat.»

(Del In. d'en Rafel Mayolcs baxador).

«Hun retaula de sent Christophol.»

«Hun cortinatge de tela negra ab lo sobrasell en que es pintat lanyell de sent Johan son VI pessas.»

«Hun oratori ab bestiment de fust en que es pintada la natiuitat.»

«Hun drap petit de pinzell en que es sent Sebastia.»

«Una imatge de la Verge Maria la qual es de Puix.»

«Una portalera de ras ab dues ymatges folrada de canamas.»

«Un drap de pinzell ab una ymatge nua.»

«Un drap pintat ab domasc de corda.»

«Un drap de pinzell ab dues figures.»

«Un drap de pinzell.»

- «Un altra drap de pinzell ab hun bastiment.»
 «III capsas pintades domasquines.»
 (Del In. d'en Fran.^{co} Malda mercader de B.^a).
 «Hun drap de pinzell ab nostra dona e son fill.»
 «Hun altre drap de pinzell petit de angells.»
 «II. naus pintades.»
 «Un drap de pinzell de la presa de contestinoble.»
 «Dues ymatges de galants meses en hun bastiment de fusta.»
 «Altre drap de la salutacio en hun bastiment de fusta.»
 «Hun cortinatge de tela verde ab barres dor ab son bastiment son
 .V. pessas.»
 «Hun axalo vermell pintat.»
 «Un bancal ab lahons coronat.»
 «Un parell de bancals verts ab ymatges.»
 «Una portalera de ras verde ab senyal de Gualbes e ab una .N. e
 creu e ab brots.»
 «Un drap de ras o cubertor de lit gornit de canamas al cap de dalt
 de ymatges aconas.»
 (Del In. d'en Raymond Malats cambiador).
 «Hun drap de ras ab ymatges.»
 «Un oratori antic quis tanca ab portes.»
 «Hun axalo burell pintat.»
 «Un oratori antic ab la ymatge de nostra dona.»
 (Del In. d'en Galceràn Antich mercader de B.^a).
 «Una rodella pintada a la morisca.»
 «Un altar de fust ab son cubertor de tovallola morisca.»
 «Un oratori de sent Miquel de dues taules La una la ymatge de Je-
 shus Christ e altra de nostra dona.»
 «Dues taules antigues pera retaula de pocha valua.»
 «Un cortinatge ab son bastiment de .III. pessas ab sobressel ab una
 donzella e brots de tele negre.»
 «I. drap de pinzell.»
 «I. drap de pinzell hon es pintada la ymatge de la Verge Maria.»
 (Del In. d'en Pere Terrassa mercader de B.^a).
 «Una altre capse pintada en que ha una diadema de Sancta Maria
 ab pedres de fondre.»
 «Hun coffre pintat de hobre de Venecia.»
 «Huna post ab passio ymaginis.»
 «Una capseta pintada domesquina.»
 «Un oratori ab la Verge Maria e altres sants ab una cortina.»
 «Hun coffre pintat gran.»
 «Hun coffre pintat.»
 «Hun oratori en lo qual ha la Verge Maria.»
 (Del In. de D.ª Maria de Riússech).
 «Hun drap de pinzell gran molt sutil.»

(Del In. d'en Joan Cotxon calsater).

«III. peces de cortines ab lo sobrecel pintades de alguns brots e arbres verts en cascuna de la qual peça ha un Infant pintat tenint hun titol ab son bastiment de fust.»

«Hun coffre buyt obrat d'obra de Valencia.»

«Huna taula pintad e bossellad vinssa ab sos petges ab hun banch ab sos petges.»

«Itein un drap de pinzell ab alguns personatges sotil.»

«Hun retaule en lo qual es pintada la ymatge de la gloriosa Verge Madona Santa Maria e una lantia de vidre.»

(Del In. d'en Vicents Malats cambiador de B.^a).

«Hun retaula de Sent Christophol.»

«Hun cortinatge de tela negra qui son .VI. pesses ab lo sobracel en que es pintat lanyell de sent Johan.»

«Hun oratori ab bastiment de fust en que es pintada la Natiuitat.»

«Hun drap petit de pinzell en que es pintat sent sabastia.»

«Huna ymatge de sancta Catherina de guix.»

«XII. ventalls torts.»

«Hun coffra pisa ab pany e clau.»

«Una portalera de ras ab .II. ymatges folrada de canamas.»

«Hun drap de pinzell ab una ymatge nua.»

«Hun oratori de la Natiuitat de Jeshus Christ.»

«Una post ab la passio pintada.»

«Hun mirall de dues lunes.»

«Hun drap pintat ab diuisa de corda.»

«Un drap de pinzell ab .II. figures.»

«Un drap de pinzell.»

«Un altre drap de pinzell ab hun bastiment.»

«Dos pauesos vermells ab diuisa de ligada.»

(Del In. d'en Mateu Maldà sastre).

«Una capsa de domas pintada ab una pinta de vori e un parxe de seti color de sendra.»

«Un drap de pinzell ab algunes figures.»

«Dos trossos de drap de pinzell sotils.»

«Un coffre sclafat pintat ab pany sobrepany e clau.»

«Un drap de pinzell ab algunes figures sotil e poch.»

«Un parell de pauesos de fust vermells ab algunes pintures.»

(Del In. de na Angelina viuda d'en Francesch Malda sastre).

«Un coffre pintat de fust de boy ab son pany e clau.»

«Una capsa dins la qual ha algunes mostres de obres de gandalles.

«Un oratori de fust molt antich.»

(Del In. de na Joana viuda d'en Bernat Pi cirurgiaà).

«Hun drap de pinzell sotil.»

«Hun cobertor pintat squinsat.»

- «III. pessés de cortines de tele negra pintades e oldanes ab sos tuallons ab flocadures.»
- «III. cobertors de coffrens de Sicilia barrats.»
(Del In. d'en Jaume Redo corredor de besties).
- «Capsa rodona pintada.»
- «Un cubertor de llit pintat.»
- «Dos draps de pinzell ultra lo dessus dit.»
- «Un bancal o cobertor de coifre de Sicilia.»
- «I. drap de ras squinsat vert ab ymatges.»
- «Dos oratoris de pocha valua.»
- «Un mig coffre de tomba pintat de obra de Valencia ab pany e clau.»
- «Una pinta gran obrada.»
- «Un oratori de nostra dona.»
- «Una deuantera de llit vermella obra de moltes obres.»
- «Una carta de filose pintada de colos.»
(Del In. d'en Guillem Guàrriga balanser de B.^a).
- «Un coffre pintat obrat en Valencia sotil.»
- «Un Retaula de la passio de fust ensemps ab la Varonica e la fas de la Verge Maria devant lo qual Retaula stant un lantio de vidre.»
- «Un stoig de cuyro pintat de tres cosos buyt.»
(Del In. d'en Joan Strader *purgatoris bladorum* de B.^a).
- «Hun sent Christophol vell qui es al cap de la scala.»
- «III. pavessos pintats.»
- «Hun retaule en que ha en lo mig la Verge Maria e als costats alguns Sants.»
- «Hun drap de pinzell que staua al menjador en que es la Transfiguracio de nostre Senyor.»
- «Altre drap de pinzell en que es la Salutacio de nostra dona.»
- «Hun mig cofre pintat.»
(Del In. d'en Pere Camps apotecari).
- «Coffre obra de Valencia bell.»
- «Capsa rodona xiprana.»
- «Huna caxe Veneciana d'alber ab pany.»
- «Hun cobri mig coffre de stam ab barres ab diuerses colors morisch.»
- «Hun tapit turquesch petit.»
- «Una cuberta de strade ab diuerses listes.»
- «Un retaule de la Verge maria antich ab una touellola al entorn.»
- «Un stoig pintat de dues cares.»
- «Un drap en que es pintat sent Christophol.»
- «Hun drap en que es pintat Virgili.»
- «Hun paner de Genoua en que ha alguns papes de Sants e de Santes.»
- «Un coffra de tomba antich.»
(Del In. d'en Garcia Roig mariner).
- «Un drap de peret de ymatges olda.»
(Del In. d'en Joan Puig de Vich).

«Cinch pesses de cortina negra ab sos touallons ablatoris en les cortines ab un titol en la ma qui diu dominus Regitme.»

«Hun coffre de pi dobre de Valencia brocats verts e dor ab senyal de mur pany e sobre pany.»

«Hun coffre de camp cubert de cuyro vermell ab pany e clau.»

«Hun ventaller de palma blanch ab lo march d'oripell ab flochs blaus.»

«Hun bancal groch de tres cases bossellat a panys sobre panys e claus.»

«Huna cortina de retaula en que es la pietat.»

«Tres peces de cortines de tela negra e en la huna ha una ymatge de donzella de pochà valua.»

«Hun oratori de vori ab ymatges ambotides petit qui sta dins un stoig de fust.»

«Huna capsà rodona blanca ab una altra petita dins pintada.»

«Un coffre antich ferrat ab pany e clau.»

«Hun axelò vermell olda pintat de negre per lo lit maior.»

«Hun retaula de fusta pintat en que es la ymatge de nostra dona qui te lo Jeshus al braç pintada de blanch e lo camp de atzur ab steles e raigs dor e en les parts de aquels pintades les ymatges ço es a la huna part sent Gregori e sent Francesch e a la altra part sent Jeronim e Sancta Maria Magdalena tot daurat dor fi.»

«Item un gorniment de fust pintat de blau ab steles blanques ahon sta lo dit retaula.»

«Huna darga de genetari ab cuberta de tela negra pintada ab letres qui diuen ni alt ni baix.»

«VIII. ciris blancs pintats entre grans e poch.»

«Hun stoig de dues casés de tela vert ab senyal de mur ab letres dor dalt Jeshus Christus.»

«Hun drap de peus vert ab senyal de la Reyna dona Maria al mig e a dos cantons e als altres dos les armes del dit deffunt ab mates de çaffra entorn dels dits senyals hoch hi la empresa de la dita Reyna ço es una olla ab foch qui sta sobre huns ferros.»

«Hun drap de pinzell veli antich ab cassa e pesca e diuerses ymatges.»

«Hun drap de pinzell petit en que es pintat lo ball de Scotia.»

«Altre drap de pinzell petit en que sta pintat hun peix e hun gat e huna panera de cireres e hun plat de pomes.»

«Item mes un gorniment de fusta blau ab steles blanques entorn en que sta clavat un drap de pinzell en que son les ymatges de sent Miquel e sent Anthoni.»

«Item altre bastiment quasi semblant al prop dit en que sta clauat hun drap de pinzell en que sta pintat la ymatge de nostra dona ab lo Jeshus al bras ab tres angells qui sonen al entorn.»

«Hun drap de taulèll ab senyal de la Reyna Maria e de mur.»

«Hun drap de peret ab ymatges molt vell qui sta gornit ab un cabiro ab polipes.»

- «Hun faristol de roure de Flandes entretallats.»
- «Hun mirall rodo de dues cares gornit dambre e daurat en que hi ha una branquete de coral de pócha valua.»
- «Tinter de fust pintat dor e vermell ab son cubertor.»
- «Hun coxinet pintat de vert ab brots ab son cubertor.»
- «Hun stoig de V. cases de tell vert pintat ab les armes de mur en sa scinta rase ab flocadura de fil vert baig.»
- «.II. taules de compte daurades ab senyals reals e de mur.»
- «Hun retalet petit de fust ab dues portes ab là pietat e nostra dona e altres sants daurat.»
- «Una algenera Valenciana brodada de seda.»
- «Hun ventall de palma blanque gornit de aluda vermella ab flochs de seda.»
- «Dos ventalls grans la hu blanch laltre groch e vermell gornits segons lo demunt dit.»
- «Hun retaula de fust daurat en que es pintada madona qui te lo Jeshus al bras ab .IIII. vergens qui hi stan al entorn e sent Benet e sent Bernat als peus e sent Miquel e sent Jordi e sent Anthoni ab senyal de mur.»
- «Hun crucifix petit de guix ab la creu de fust verdá.»
- «Huna cortina negre qui sta dauant lo retaula en que es pintada nostra dona qui te lo Jeshus en la falda deualat de la creu.»
- «Hun caxo de scuts de xiprer ab pany e clau dins lo qual trobam una pedra de toch petita he un anell de coura migsensera.»
- «.VIII. senyals de tela vermella ab senyals reals e altres pera sepultures de Reys.»
- «Hun senyal gran quadrat de tela vermella vell ab lo senyal de Castella e de Sicilia.»
- «Hun taulell de taules de noguera ab son joch de taules.»
- «Hun papafigo de busto nou.»
- «Huna porteta de comptes ab senyals reys vella.»
- «Hun çobre taulell vert ab les armes Reys al mig e als cantons tot squinsat e foradat.»
- «Una porteta petita en que sta pintada nostra dona ab lo Jeshus al bras Ja vell.»
- «Huna stora valenciana vella entorn la paret.»
- «.VIII. peces de pedre pintades noues de finastre de forma sens solana.»
- «Huna altra finestra vella de pedra en que ha dos bolces (?) e huna colona huna lamborda e huna altra peça.»
- «Hun pilar petit de marbre bosselat.»
- «Hun taulell de scachs ab huna capsá ab .III. jochs de scachs.»
- «Hun cloedor de letres gros de vori.»
- «Hun altre cloedor de letras petit de vori.»
- «Hun caxo petit de scuts de xipre ab clau.»

(Del In. del honorable Antoni de Mura de B.^a.)

«Dos retaules la hu en que es pintada la Trinitat e laltre en que es pintada nostre Senyor.»

(Del In. de na Catarina viuda d'en Bartomeu Perpuntar cotoner).

«Un drap de pinzeli ab la Historia de sentana.»

«I. drap de pinzell ab la Historia Fracessa.»

«Un altre drap de pinzell ab ymaga de nostra dona e santa barbera e santa Catarina.»

«Altre drap de pinzell ab Historia de la natiuitat.»

«I. canalobre de baya de ceruo petit.»

«Sinch pessas de cortines de tela pintada de brots gornides sobre lo dit lit.»

«Dos draps de peret de pinzell sotil.»

«Un cofret de obratge Sicilia dins lo qual ha una capsa de vori dins lo qual ha dos caps e dues culleres d'argent daurat.»

«VIII. draps de pinzell nous de largaria de .XXVIII. palms cascu.»

«Un oratori de tela desgornit.»

«Un stoig ficat a la paret de tela petit pintat.»

«Dos banchals obratge de Sicilia.»

(Del In. d'en Melxor Çavall mercader de B.^a.)

«Hun coffre de poy pintat sobre de Valencia.»

«Hun cortinatge groch ab ymages de tela pintat a manera de axelo ab cinch peces.»

«Hun axelo groch ab imatges.»

«Quatre cobri coffrans barrats obra de Sicilia tots duna manera.»

«Hun drap de pinzell del Juy ab moltes figures.»

«Item hun altre drap de pinzell en lo qual es la Salutacio e los tres Reys dorient.»

«Item un altre drap de pinzell en que es pintat lo Trespaçament de nostra dona ab son barral groch ab brots ques te ab lo dit drap.»

«Huna ymatge de nostra dona ab son mantell de domas vermell e hu Jeshus.»

«Huna capsa pintada plana pera tenir gandalles.»

«Un mantell negre drap de Sent Johan usat.»

«Hun retaule de pinzell en que es pintada la Natiuitat de nostre senyor.»

«Item hun altre retaule en que es pintat sent Miquell.»

«I. drap de pinzell ab istoria de la Verge.»

(Del In. d'en Vicents Gorrians cuyracer de B.^a.)

«Hun drap de pinzell ab senyal de pagos.»

«Un altre drap semblant al prop dit.»

«Una imatge de pinzell ab lo senyal del Sant Primogenit.»

«Un tancaporta vermell ab roses blanchas.»

«Hun cubertor de ras sotil.»

«Hun drap de peret ab brots vermell ab senyal de pago al mig ab hun titol que diu pacem dilique.»

«Hun drap de ras de paret ab flos de lir als cantons e ab senyal de pago al mig.»

«Hun drap de ras groch e vert e de porpre ab senyal de pago al mig.»

(Del In. d'en Pau Plagat frare predicador).

«Un ventall de palma circuit de cuyro vermell.»

«Hun retaula que es de tres pessas ques pot plegar e tancar.»

(Del In. d'en Joan Blanch sastre).

Dels Inventaris de la Carpeta 17 de documents solts del notari Galceràn Balaguer de Barcelona:

«Un paper pintat en que es figurada la Pietat de Jeshu Christ.»

«Tres draps de mostres de brodar.»

(Del In. de na Joana muller d'en Pere Teixidor tapisser de B.^a 1480).

«Un drap de pinzell sotil en que es figurada la Istoría de sent Anthoni.»

(Del In. d'en Jaume Daguer sastre de B.^a 1476).

«Hun oratori en que es nostre Senyor crucificat ab les tres maries e apostol.»

«Hun imatge de la Verge maria de paper.»

(Del In. d'en Bartomeu Puiol perayre de B.^a 1488).

«Un drap de pinzell de la destrucció de Jherusalem.»

«Hun drap de pinzell vell e fumat en que es figurat lo testament vell e nouell.»

«Hun drap de pinzell en que ha figurat algunes batalles de homens saluatges.»

«Hun drap o oratori de pinzell en que es figurat Sant Jordi qui mata al drach.»

«Hun drap de pinzell petit ab la Istoría de Salamo.»

(Del In. d'en Vilalta ferrer de B.^a 1476).

«Sobre lo dit altar o armari un oratori de drap de pinzell ab son guarda pols petit en lo qual sta figurada nostra dona ab lo Jeshus qui lig.»

«Hun drap de pinzell de canem ab diuersos personatges e cassa.»

«Un oratori de Sent Anthoni e Sent Cristofol.»

«Un petit oratori ahont sta pintat sent Hieronim en paper guarnit de fust.»

«Un oratori de fusta en lo qual es pintat nostra dona ab dues portes en la una sta pintat sent Rafel e en laltre senta Alena.»

(Del In. de n'Agneta muller qui fou del venerable Raymond Amat mercader de B.^a 1493).

«Un oratori petit de fust ab ses portes ab lo ymage de nostre dona obra antiga.»

«Un stoig pintat de quatre cares de tela verda ab algunes ymatges ab un titol qui diu *Christus rex venit in pace deus homo factus est.*»

«Un oratori de drap de pinzell ab lo ymatge de nostra dona sent Pere e sancta Catherina ab sa guarda pols de fust.»

(Del In. de na Narcisa viuda d'en Jaume Bruguera capeller de B.^a 1475).

«Un drap de pinzell de larch de .X. palms o en torn en lo qual son figurats dos goigs de nostra dona molt vell e de poca valua.»

«Un altre drap de pinzell de la mateixa largaria en lo qual es figurada Sancta Eulalia Jeshuchrist e nostra dona e la ciutat de Barcelona molt vell.»

«Un oratori de pinzell ab son gordapols de fust en lo qual es figurada la ymage de sancta Eulalia.»

«Un altre oratori petit molt antich en lo qual es figurada sancta Eulalia e lo Crussifihix.»

(Del In. de na Serena viuda de n'Ipolit Torroella ballester de B.^a 1476).

«Un drap de pinzell gran de largaria de dues canes e mija o en torn e de cayguda de dues canes en lo qual son figurats los tres reys d'orient.»

«Un altre drap de pinzell tira en torn dues canes e mija en la qual es figurada la destrucció de Jherusalem.»

«Un cortinatge de tele negre de sinch pessas ab lo sobre cel en lo qual sobre cel ha una dama ab diuerses maneres de orelles e fullatges ja usades.»

«Un drap de pinzell en que es la Transfiguracio e la aparicio dels tres angels a abram e la axecucio dels tres infants feta per nabuga de nasor de larch de .II. canes o circa e de ampla de una cana y mija.»

«Un oratori gran de tela de pinzell ab son guarda pols de fust ont sta afigurada la resurrecció de Jesucrist bo.»

«Un drap de pinzell de larch de dues canes y mija en lo qual son pintats los set gotgs.»

«Un drap de pinzell de larch de .XV. palms e en torn en lo qual es figurada la Istoría de sent Francesch.»

(Del In. d'en Arnau Guillem Samuntada beneficiat de S.^a M.^a del Mar de B.^a 1493).

«Un drap de pinzell de figures molt sotil ab figures de homens e casses.»

«Un patit pages per tenir lumaners de fusta dalber pintat de groch.»

«Un cortinatge de quatre pessas de tela de canamas groch en les quals sta affigurada la Istoría del comte de Barcelhona quant desliura la emperatriu de Alamanya ab lo bastiment del sobre cel de fust.»

«Un oratori patit hon sta affigurat lo Jesus crucificat la maria e lo Joan ambotit ab son guarda pols e bastiment de fust.»

(Del In. d'en Fere Avinyo assahonador de pells de B.^a 1494).

«Oratori petit de guix en lo qual es figurada la Salutacio de la Verge Maria.»

«Un ymatge de la Verge Maria pintat en paper.»

(Del In. d'en Francesch Sala vidrier de B.^a 1485).

«Un tros de drap vert ab castells.»

«Un caxo de scuts de fusta de noger ab son pany e clau.»

«Un oratori de guix petit ab la Salutacio.»

«Un crucifix ab nostra dona e sent Johan tot de iust.»

(Del In. d'en Nicolau Exerrat mercader 1486).

«Alguns ymages de Sants e nostra dona en papes per oratori en torn los quals hauia una touallola de drap de li dolenta.»

(Del In. d'en Gregori Bruguera perâyre de B.^a 1490).

«Un coffre pintat de obra de Valencia ab son pany en que hauia roba que era den Barthomeu de Gualbes Senyor de la dita casa.»

«Un standart vermell de terçanell ab flocadura de seda vermella e dargent ab senyal de luna.»

«Un pano de tïompeta vermell de tarçanell ab flocadura semblant a la dessus dita ab senyal de luna.»

«Un altre standart de taffata de dos burells ab letres dor qui dien trebal ab flocadura de seda de dos burells entorn del dit standart.»

«Un drap de peus vermell ab senyal del papa de luna ja squinsat molt sotill.»

«Un cubertor de cuyro per lo dit llit ab senyal de luna del dit deffunt

«Un retaula de drap ab son bastiment de fust en que es la Image de nostra dona que te son fill al bras.»

«.IIII. cadires plegadisses vigatanes.»

«Un cobri coffre cicilia cominal.»

«Un banchal de fusta dalber que sta devant lo dit lit de .IIII. cases ab panys e claus ab barres grogues e vertes.»

«Un coffre ferrat antich.»

«Un artibanch de fusta dalber negre e groch en que hauia .IIII. coxins ab les cares de ras e les sotanes de cuyro plens de palla.»

«Una taula de campanya molt sotil ab sos petges plegadissa.»

«Un coffre de Valencia antich pintat ab son pany sens sobrepany dins lo qual ha dos draps de peus larchs verts ab .V. senyals de luna en cascu ab brots entorn.»

«Un axello de stams vermell molt sotil sens pintura alguna.»

(Del In. de na Joana viuda d'en Bartomeu de Gualbes. Finals del segle XV).

«Un drap de pinzell en que son figurats los reys del linatge de la Verge maria e al un cap son les quinze grahons que munta la Verge Maria e al altre cap es Johachim e sentana de larch circa de tres canes ab un toello de tela negra ab alguns brots pintats.»

«Un altre drap de pinzell ab los dotze apostols petit tira de larch una cana e mige o en torn.»

«Unas horas petites de nostra dona sotils.»

«Un oratori de fust ab un peu daurat lo qual oratori se tanca en que es figurat lo crucifix.»

(Del In. d'en Raymond Perpinyà mestre en medicina de B.^a 1478).

«Un drap de pinzell tira en torn dues canes en lo qual es figurat Jeshu Christ stant en lo moniment en una part e en altra part crucificat sotil.»

«Dos banquals de lana sardescha de diuersos colors.»

«Un oratori molt antich en lo qual es figurada nostra dona.»

(Del In. de na Constansa viuda d'en Joan Fort perayre de B.^a 1485).

«Un caxero per portar secall a preuera.»

«Un drap de pinzell en que es figurat nostre senyor Jeshu Christ en lo sepulcre ab una tela deus pintada tira dit drap en torn dues canes de larch.»

«Un oratori de drap de pinzell ab son garde pols en lo qual son figurats los tres reys de orient e sent Francesch.»

«Una portelera de Tormay petita en la quai a figurades dues dames e un galant folrada tota de drap de canyem.»

«Un paves dolent ab lo camper vermell ab lo senyal de Salau.»

«Un drap de pinzell en lo qual es figurat lo baltisma de Jesucrist tira de larch entorn de .X. palms.»

«Un altre drap de pinzell en lo qual es figurat la Sentencia donada per Pilat lo batiment e la coronacio de Jeshu Christ tira de larch una cana e mitge.»

«Una tela de canemas pintada de arboredes ab lo senyal de Salau tira en torn tres canes.»

«Un altre drap de pinzell en lo qual es figurada la coronacio de nostra dona tira de larch entorn de una cana e mitge.»

«Un altre drap de pinzell petit tira entorn de sis palms en lo qual ha figurades diuerses ymatges de musichs qui cantauen.»

«Un drap de pinzell en lo qual son figurats los .VII. goigats de nostra dona molt vell e squinsat en alguns lochs tira de larch entorn dues canes.»

«Un oratori de drap de pinzell ab son guarda pols de fust en lo qual es figurat lo deualament de la Creu.»

«Un drapet molt petit de pinzell per oratori en lo qual es figurat lo cos de Jesuchrist ab la falda de nostra dona.»

«Un oratori molt petit de pinzell hoit es figurada la Veronicha.»

(Del In. d'en Francisco Salau beneficiat de la Seu de B.^a 1488).

«Un oratori patit antich en que es figurada nostra dona.»

(Del In. d'en Pere Texidor tapiner de B.^a 1480).

«Un drap de pinzell tira una cana e mija en lo qual son figurats alguns articles del credó.»

«Un altro oratori de fusta granet pintat sobre fusta en lo qual es figurada nostra dona ab lo Jeshus al bras langell custodi e sent Francesch ab los cantons del dit oratori daurats.»

«Una capsa o caseta de fust abte per tenir un Jeshus dins la qual hauia un Jeshus de fust ab una sobreuesta deuant de vallut leonat: ab randa dor al entorn ab un gecerant de leuto.»

«Un drap de pinzell gran en que es figurat antichrist.»

«Un oratori ab son guarda pols sens figuras en lo qual ha fiquat un tros de fust de creu.»

«Un taulell de scachs ab luens quants schachs.»

«Un ou de strus.»

(Del In. de na Coloma muller que fôu d'en Pere Farrer perayre de B.^a 1492).

«Un caxo pla patit ab un joch de scacs assenyalat en lo cubertor de dit caxo.»

«Una portatera de Tornay ab sinch personatges de tres dones e dos homens.»

«Unes pintes de pentinar ab son stoix de fusta pintat.»

«Un oratori a manera de armari ab dues portes en lo qual sta affigurada nostra dona ab son fill al bras en lo mig e a les portes alguns sans e lo Jeshus crucificat sta dins un altre armari les portes del qual son pintades ab sans.»

«Un altre cortinatge de cinch pessas de tela verda ab algunes figures de donzelles sobreposades en les dites cortines ab son bastiment.»

«Dos bancals de ras la hu gran ab personatges e laltre patit e stret ab occells e cans.»

«Un oratori de pinzell en lo qual sta affigurada la natiuitat de Jeshu-christ ab son gardapols.»

(Del In. d'en Fran.^{co} de Conesa militar de B.^a 1472).

«I. taulatxo petit pintat ab una ymatge domo e altre de fembra.»

«Una cadira d infant la qual es estada feta de un barril.»

«Un drap de peret pintat al pinzell de diuerses figures ab munteria.»

«Una boça vermella de drap de seda ras ab obratges dor de Lucha e flochs de seda verda de pocha valor.»

«Dues buxoles de nauegar la una gran ab sa capsa e cobertor de fust e laltre petita ab sa capsa sens cobertor.»

(Del In. de na Clara muller del Jaume de Niort mariner de B.^a 1427. Aquest inventari degué traspaperarshi a n'aquesta carpeta).

«Un drap de pinzell molt vell en lo qual eran afigurats los set goytés de la Verge maria.»

«Una ymaga de nostra dona de terra cuyta trencada.»

«Un oratori de paper ab son gorniment de fust.»

«Una barretina e un trencafront dor.»

(Del In. d'en Joan Rocell payer de B.^a 1494).

«Un mig cofre de fusta d'alber pintat de armes de puig e serra bocellat ab sa tancadura e clau.»

«Una capsa de vori obrada de diuerses ymatges tota alantorn ab son cubertor fet a forma de tomba es de larch poch menys de un palm.»

«Un drap de pinzell en lo qual es figurada la Istoria de sencta Barbara.»

«Un oratori en lo qual es figurada nostra dona ab ses portes entich.»

«Un altre oratori pus petit de drap de pinzell en lo qual es figurat Sent Onoffre.»

(Del In. de na Rafela muller que fou d'en Francisco Gerona mercader de B.^a 1489).

«Un retaule o oratori de fust ab ses portes en lo qual ha pintat la Verge maria ab son fill al bras e un crucifix e altres deuocions e en la una de les dites portes la pietat e en l'altra sent Miquel e sent Raphel.»

«Un puaullio petit de fil en pua randat per les custures ab son pom petit de fust daurat seruia per retaule.»

«Un drap de pinzell vell e fumat en lo qual ha pintat la Sena de Jesuchrist ab los apostols tira en torn una cana e miga.»

«Un drap de pinzell ab la istoria de Job tira en torn dues canes e miga nou.»

«Altre drap de pinzell molt dolent e squinsat ab lo crucifix e jueus e altres ymatges.»

(Del In. d'en Francisco Soriguera ferrer de B.^a 1490).

«Una salera de fust.»

(Del In. d'en Lluís Martí agricultor de B.^a 1481).

«Un oratori ab figura de nostra dona e alguns profetes vell.»

(Del In. d'en Jaume Boffill prebere 1497).

«Un strada baix e ample de dues cases grans de fusta dalber molt antich e un bancal de fusta mateixa de dues cases les quals stauen entorn del lit sotils.»

«Un cortinatge gran de quatre pessas e lo sobre cel de tela verda prima ab pintures de cohes de bestia ab lur gorniment de fust bones.»

«Tres ventalls de palma sotils.»

«Un brassol de fusta d'alber de fora pintat de vert ab lo nom de Jesus.»

«Un drap de ras antich ab ymatges de homens e dones a peu e a cauall ab cassa de onso lo qual tira entorn sinch canes de larch e poch mes de dues de cayguda.»

«Un pantinador petit de olanda obrat de randes dor.»

«Una post ab son gorniment en la qual era pintat o sculpida la Image y figura del pare del dit defunt.»

«Un oratori fet a forma de armari en lo qual era figurat Jesus crucificat e en laltre part nostra dona en lo Jesus al bras de pedra marbre.»

«Un lit encaxat de fusta dalber bocellat de fora ab dos calaxos del

dit lit. ab sengles anells pèr tirar dits calaxos ab lurs tancadures e claus.»

«Un armari de fusta dalber lehonat de fora ab diuisa de canyes ab titols qui dien Nunça a bastado poder la suerte ni un saber, ab tancadura e clau dins lo qual armari haüia un caxo o dos mig bossellats e daurats de part de fora.»

«Un oratori de vori o de os ab ses portes dins lo qual sta figurat la ymage de nostra dona ab los Jesus al bras e dos ymatges en cascuna de les portes una ymage.»

«Un oratori petit fet a forma de armari en lo qual es figurada nostra dona en cascuna deles portes un sant.»

«Una varònica de nostra dona molt antiga.»

«Una ymage de nostra dona de terra cuyta.»

«Un oratori gran enbotit en lo qual es figurat la Salutacio la Natiuitat e circumsció de Jesuchrist e en les portes ço es en la una quant sposaren nostra dona ab Josep e en laltre la adoració dels tres Reys.»

«Un cofra de fusta dalber bossellat de fora e pintat de vert ab pintures de ampolletes de hores ab son pany e clau.»

«Dos spallars de ras ab ymages de homens y dames qui cassen tiren ço es lo hu poch mes de dues canes e laltre poch mes de tres canes.»

«Un mig cofra de fusta dalber bossellat de fora e pintat de fullatges ab senyals de aguila.»

«Una pessa de cortina de cothoy de diuerses colors ab lo senyal de leo e altres senyals per los cantons.»

«Una tela deuant lit de drap de tornay ab ymatges bona.»

«Un bancal de drap de ras ab un leo ab hun puig usat e olda.»

«Un drap de peus vermell ab un leo e ab dues steles e una barra olda.»

«Un cofre fet a forma de tomba pintat e daurat de fora.»

«Un drap de peus vermell ab leons e petxines.»

«Un gran drap de tornay ab diuerses ymages de homens e dones.»

(Del In. de Mª Joan Berenguer de Junyent de B.^a de finals del sigle XV).

En un Inventari d'en Francesch Rigau del 1490: carpeta 21 d'escrip-
tures d'en Galceràn Balaguer, s'hi llegeix lo següent:

«Un drap de pinzell qui staua en lo menjador qui staua plagat es de
la istoria dels set paquats mortalls.»

«Un cofra pintat de Valencia.»

«Hun altar ab hun rataula del dauallament de la creu.»

«Hun crucifix ab qui sta dins hun retaulet patit ab sa cortina.»

«Un sent Christophol ab lo Jeshus al coll al cap de la scala.»

«Un retaula de la Reyna Sabba.»

«Unes cortines de tela negra en les quals son pintades tendes ab cordes e banderes les quals son quatre pessas ab lo sobre cel.»

Un drap de pinzell a la paret ab lo deualament de la Creu.»

«Un retaule de obra de Flandes ab lo Crucifix ab la Verge maria e sent Johan al costat.»

«Una portatera de drap de ras ab un galant e una dama.»

«Un retaule de la salutacio dela verge maria.»

J. SOLER Y PALET

(S'acabarà).

LO PRIMITIU NOM DE FAMÍLIA D'EN RAMÓN LULL

Es creencia general que'l cognom o nom de familia del gran polígraf mallorquí era Lull. Deven revelar sens retard les sospites que ens ha fet néixer un senzill document darrerament descobert, de que *Lull* no es *apellido* o verdader cognom de la familia, sinó'l *motiu* (*apodo, sobriquet*), d'un dels avantpassats del Beat, y que després continuà usat per una branca dels descendents, transformantse, en lo terme de dues o tres generacions, en cognom definitiu y únich, perdentse tot rastre del antich y verdader cognom patronímich, que era Amat.

Molt poch són los noms de familia que'ls veyem iniciarse tot just a les darrereries del segle XI^è. Alguna enlayrada casa senyorial, com Cardona y Montcada, dexa ovirar un començament de fixació del nom geogràfich del feu o del senyoriu territorial en cognom familiar abans del segle XII^è. Es en aquesta darrera centuria quan s'observen alguns noms familiars, no ja de cases senyorials, sinó de persones obscures, ab marcada tendència a l'estabilitat, y en la centuria següent es generalitza. Vegis sobre'ls orígens d'aquesta costum la llorejada obra de nostre inoblidable confrare senyor Balari.

Era un nom personal usat ab freqüència a Catalunya lo d'Amat (Amatus, idèntich a Deusdedit o Deodatus). En documents de la primera meytat del segle XII^è surt moltes vegades com a patronímich; en 1112, un Guillem Amat; en 1114, un Bernat Amat (1); en 1129, un Mir Amat; en 1133, un Dalmau Amat; en 1135, un Pere Amat, habitant

(1) La escriptura de verda per Maiasenda *uxor qui fuit Arnallus Dullo*, a Pere Grau d'una casa *cum curte et parietes puteum et archos de petra et calce constructos, in suburbio Barchinone subtus palacii comitale maiore...* lindant, per occident in via qui pergit ad forum prelibate civitatis Barchinone et in guttis domum Bernardi Amati; tres calendes octubre any 7 del rey Lluís (1114).